

УДК 330.4:658.8:339.137.2

АНАЛІТИК З ПИТАНЬ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Х. О. Мандзіновська

Українська академія друкарства,
вул. Під Голоском, 19, Львів, 79020, Україна

Досліджено та узагальнено теоретичні засади у сфері фінансово-економічної безпеки. Проаналізовано зміст поняття «фінансово-економічна безпека підприємства». Запропоновано авторське визначення поняття «аналітик із питань фінансово-економічної безпеки підприємства» та окреслено його професійні і особисті якості. Визначено основні завдання, обов'язки та права аналітика з питань фінансово-економічної безпеки підприємства.

Ключові слова: безпека, безпека підприємства, фінансово-економічна безпека підприємства, аналітик з питань фінансово-економічної безпеки підприємства.

Постановка проблеми. Процес гарантування фінансово-економічної безпеки в сучасних реаліях стає пріоритетним для суб'єктів підприємницької діяльності, оскільки ситуація в країні за останні декілька років характеризується важкою політичною кризою та воєнним конфліктом на сході країни. Останнім часом, окрім змін зовнішнього середовища, можна спостерігати очевидний брак державної підтримки, низьку купівельну спроможність населення, зростання зовнішньої конкуренції та економічних злочинів. Отже, для гарантування фінансово-економічної безпеки з метою подальшого розроблення адекватних захисних програм, потрібно створювати на підприємствах аналітичний відділ щодо забезпечення оптимального рівня фінансово-економічної безпеки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вагомий внесок у теоретико-методологічну базу дослідження фінансово-економічної безпеки підприємства зробили такі зарубіжні та вітчизняні вчені, як Л. Абалкін, Л. Біркен, Е. Гудвін, К. Девіс, Т. Лоурі, М. Кокнаєва, В. Шликов, Й. Шумпетер, Г. Шаповал, І. Бінько, В. Геєць, А. Козаченко, А. Ляшенко, І. Мойсеєнко, О. Орлик, Н. Сабліна, В. Столбов, О. Трухан. Окрім наукової значущості праць названих учених, треба зазначити, що досі не існує єдиного погляду щодо трактування дефініції «аналітик із питань фінансово-економічної безпеки підприємства». Це питання потребує проведення подальших досліджень.

Мета статті — проаналізувати наявні підходи щодо поняття «фінансово-економічної безпеки підприємства», сформулювати власне поняття «аналітик із питань фінансово-економічної безпеки підприємства» на основі аналізу фахово-економічної літератури для визначення сутності цієї економічної категорії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Останнім часом фінансово-економічна безпека дедалі більше викликає зацікавленість підприємств у реалізації

принципово нових підходів до управління. Розглядаючи фінансово-економічну безпеку будь-якої економічної системи й будь-якого рівня, потрібно зважати на здатність протистояти небезпекам і загрозам для досягнення поставлених цілей. А це неможливо без формування відповідного аналітичного гарантування фінансово-економічної безпеки.

Фінансово-економічна безпека — явище, що властиве будь-якому суб'єктиві суспільства — від індивіда до держави та глобальної світогосподарської системи, оскільки кожен із них функціонує в умовах високодинамічних змін, позитивних і негативних впливів різноманітних чинників, посилення взаємозв'язку всіх господарських, фінансових, соціальних процесів в економіці. Проблематика фінансово-економічної безпеки суб'єктів господарювання актуалізується на сучасному етапі розвитку України з огляду на становлення ринкового механізму господарювання, поглиблення глобалізаційно-інтеграційних процесів, необхідність подолання негативних тенденцій в економіці країни та переходу до стійкого економічного зростання.

Більшість українських авторів послуговуються у своїх публікаціях терміном «фінансова безпека підприємства». Втім, є й такі, що свідомо вживають поняття «фінансово-економічна безпека», наголошуючи тим самим на взаємозалежності економічної та фінансової діяльності підприємства та визначальній ролі фінансів у економічній системі.

Отже, під «фінансово-економічною безпекою підприємства» треба розуміти захищеність потенціалу підприємства у різних сферах діяльності від негативної дії зовнішніх і внутрішніх чинників, прямих або непрямих загроз, а також здатність суб'єкта до відтворення [9, с. 5]. Ці ж автори пишуть, що «фінансово-економічна безпека — це стан і здатність фінансово-економічної системи протистояти небезпеці руйнування її оргструктури і статусу, а також перешкодам у досягненні цілей розвитку» [9, с.6].

В. Ф. Столбов та Г. М. Шаповал вважають, що під «фінансово-економічною безпекою підприємства» потрібно розуміти стан захищеності його ресурсів та інтелектуального потенціалу від наявних та потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього середовища його функціонування, який характеризується високими фінансовими показниками діяльності та перспективою економічного розвитку в майбутньому [10, с. 104].

На думку О. В. Іващенко та П. М. Четверікова [3], до якої приєднуємося і ми, поняття фінансово-економічної безпеки досить точно визначив З. С. Варналієв: «фінансово-економічна безпека» — це результат комплексу складових, орієнтованих на усунення фінансово-економічних загроз функціонування та розвитку підприємства і забезпечення його фінансової стійкості й незалежності, високої конкурентоспроможності технологічного потенціалу, оптимальності та ефективності організаційної структури, правового захисту діяльності, захисту інформаційного середовища, комерційної таємниці, безпеки персоналу, капіталу, майна та комерційних інтересів [2].

Як вважають О. Л. Трухан та М. О. Кокнаєва, фінансово-економічну безпеку підприємства треба розглядати одночасно з двох позицій — статичної (як результат

діяльності підприємства на конкретну дату) та динамічної (розвиток підприємства в умовах фінансово-економічної безпеки у короткостроковій та довгостроковій перспективі [11, с. 30; 6, с. 320].

Зауважимо, що важливим питанням дослідження фінансово-економічної безпеки підприємства залишається на сьогодні проблема аналітичного гарантування фінансово-економічної безпеки підприємства.

За сучасних умов господарювання головна мета кожного підприємства є забезпечення стабільного функціонування та досягнення головних цілей своєї діяльності. Для цього потрібно постійно дотримуватись відповідного рівня фінансово-економічної безпеки підприємства, який залежить від того, наскільки працівник буде спроможний запобігти та протистояти можливим загрозам та наскільки вміло зможе ліквідувати наслідки, об'єктивних і суб'єктивних, негативних впливів зовнішнього і внутрішнього середовища. Відповідно до зазначеного і впливає потреба у провідному спеціалісті з питань фінансово-економічної безпеки підприємства для гарантування оптимального рівня фінансово-економічної безпеки підприємства.

Систематизувавши та проаналізувавши економічну фахову літературу [1–11], сформуємо власне визначення поняття «аналітик з питань фінансово-економічної безпеки підприємства» за допомогою таких економічних дефініцій, як «фінансово-економічної безпеки підприємства», «аналітик» та «фінансовий аналітик» (рис. 1).

Аналітик з питань фінансово-економічної безпеки підприємства повинен володіти такими особистими якостями, як посидючість, терпіння, наполегливість, відповідальність, «педантизм» у роботі, чесність, акуратність, емоційно-психологічна стійкість, справедливість, цілеспрямованість (рис. 2).

Професійно важливими якостями аналітика з питань фінансово-економічної безпеки є: високий рівень математичних здібностей; здатність до аналізу, синтезу, узагальнення інформації; здатність тривалий час займатися певним видом діяльності; здатність швидко переходити від одного виду діяльності до іншого; гарний розвиток короткочасної і довготривалої пам'яті; висока стресостійкість; хороші навички роботи на комп'ютері.

Аналітик із питань фінансово-економічної безпеки ставить перед собою низку завдань: розв'язує проблеми на ґрунті теоретичних і практичних знань у галузі фінансів та веденні господарської діяльності; забезпечує високий рівень фінансово-економічної безпеки господарської діяльності підприємства; організовує аналітичні та методичні практики впровадження заходів із фінансово-економічної безпеки; визначає перспективність та ефективність інноваційної діяльності, використовуючи інформаційні, облікові та аналітичні методи для вдосконалення процесів фінансово-економічної безпеки в межах встановлених стандартів і норм; визначає та оцінює стан і рівень фінансово-економічної безпеки підприємства, партнерів (контрагентів) і конкурентів, забезпечує визначення зовнішніх і внутрішніх ризиків та загроз у сфері фінансово-економічної безпеки підприємства; сприяє здійсненню стратегічного управління підприємством та її фінансово-економічною безпекою; здійснює всі види інформаційного, аналітичного

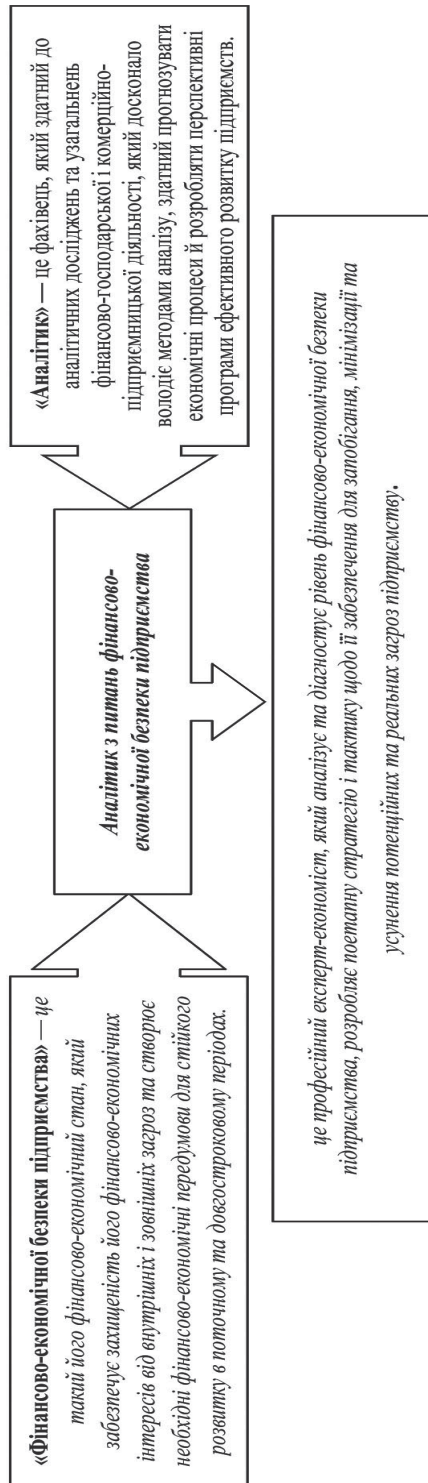

Рис.1. Визначення поняття «аналітик з питань фінансово-економічної безпеки підприємства»

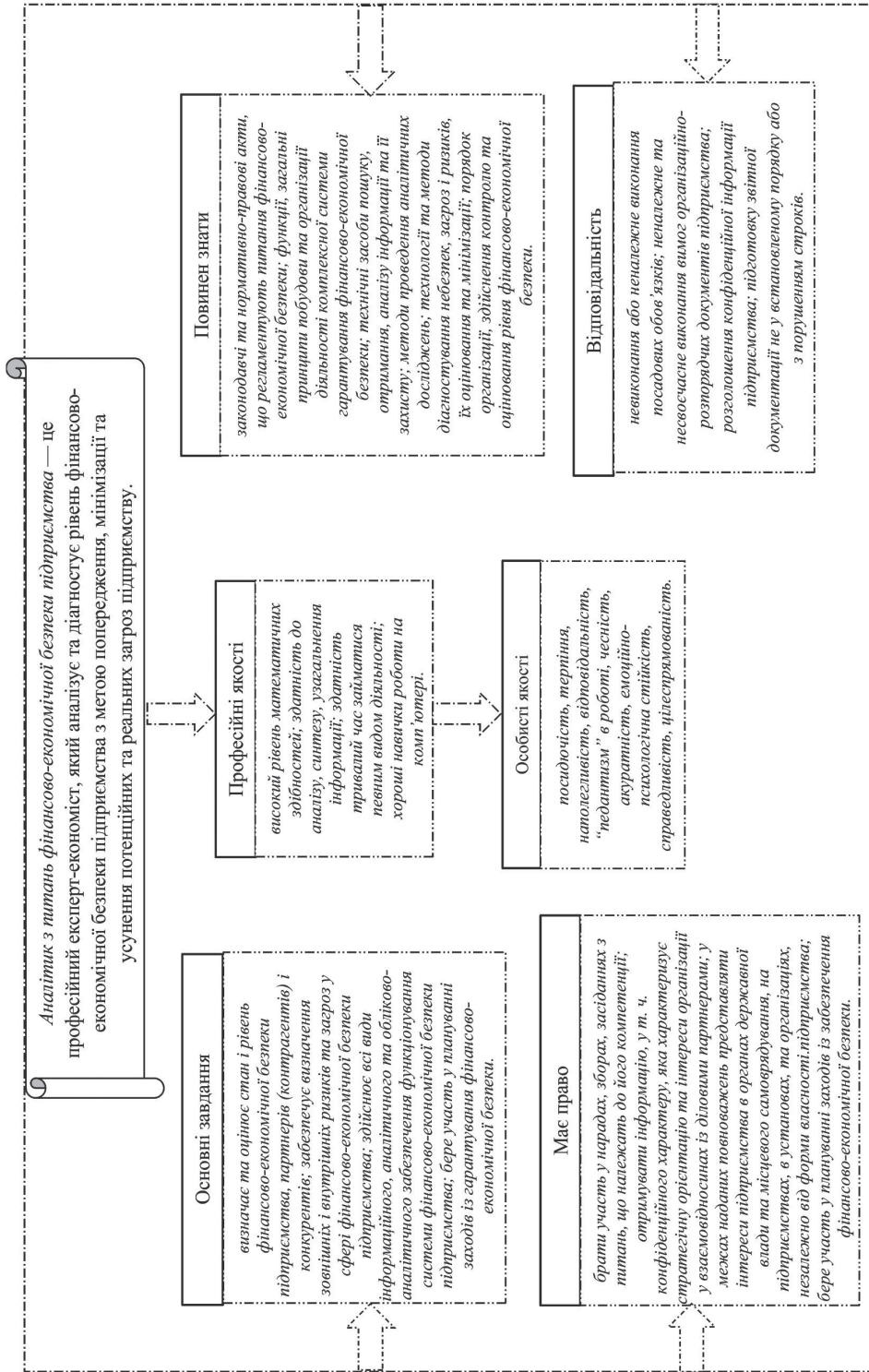

Рис. 2. Основні завдання та обов'язки аналітика з питань фінансово-економічної безпеки підприємства

та обліково-аналітичного забезпечення функціонування системи фінансово-економічної безпеки підприємства; організовує проведення моніторингу фінансово-економічного стану підприємства, запобігаючи його банкрутству; бере участь у розробленні заходів щодо мінімізації впливу потенційних загроз на діяльність підприємства; бере участь у плануванні заходів із гарантування фінансово-економічної безпеки, удосконалення інформаційно-аналітичного процесу функціонування системи фінансово-економічної безпеки; розроблює аналітичні документи, за якими оцінюють стан і надають пропозиції щодо діяльності підприємства в умовах загроз і небезпек, рекомендації щодо їх зниження або усунення; надає аналітичну інформацію щодо стану фінансово-економічної безпеки підприємства; розроблює всі види аналітичних документів, із гарантування фінансово-економічної безпеки підприємства.

Основні права аналітика з питань фінансово-економічної безпеки: брати участь у нарадах, зборах, засіданнях із питань, що належать до його компетенції; отримувати інформацію, зокрема конфіденційного характеру, яка відзначає стратегічну орієнтацію та інтереси організації у відносинах із діловими партнерами; у межах наданих повноважень представляти інтереси підприємства в органах державної влади та місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах та організаціях, незалежно від форми власності.

Аналітик із питань фінансово-економічної безпеки є відповідальним за: невиконання або неналежне виконання посадових обов'язків; неналежне та несвоєчасне виконання вимог організаційно-розпорядчих документів підприємства; розголошення конфіденційної інформації підприємства; підготовку звітної документації не у встановленому порядку або з порушенням строків.

Аналітик із питань фінансово-економічної безпеки має знати: Конституцію України, законодавчі та нормативно-правові акти, що регламентують питання фінансово-економічної безпеки; функції, загальні принципи побудови та організації діяльності комплексної системи гарантування фінансово-економічної безпеки підприємства; методи проведення аналітичних досліджень; технології, форми та методи діагностування небезпек, загроз і ризиків, їхнього оцінювання та мінімізації; технічні засоби пошуку, отримання, аналізу інформації та її захисту; порядок розроблення та впровадження інновацій у систему гарантування фінансово-економічної безпеки; порядок організації, здійснення контролю та оцінювання рівня фінансово-економічної безпеки; методи і технології роботи фінансових підрозділів підприємства, передовий вітчизняний і зарубіжний досвід організації та інформаційно-аналітичне гарантування функціонування системи фінансово-економічної безпеки.

Висновки. Отже, потрібно ще раз наголосити, що фінансово-економічна безпека підприємства є однією із найважливіших складових системи економічної безпеки підприємства, відповідно до пріоритетності фінансової сфери господарської діяльності будь-якого підприємства та результуючого змісту процесу гарантування безпеки стосовно інших складових економічної безпеки.

З викладеного вище випливає пріоритетність фінансово-економічної безпеки підприємства, що потребує особливої уваги щодо її забезпечення на кожному

підприємстві. Для запобігання загрозам та з метою здійснення реальної оцінки рівня фінансово-економічної безпеки підприємства, до господарської діяльності потрібно залучати аналітика з питань фінансово-економічної безпеки для розробки та реалізації дієвих заходів із гарантування фінансово-економічної безпеки підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Фінансово-економічна безпека підприємства України: стратегія та механізми забезпечення : моногр. Васильців Т. Г., Волошин В. І., Бойкевич О. Р., Каркавчук В. В. Львів : ЛКА, 2012. 386 с.
2. Економічна безпека : навч. посіб. За ред. З. С. Верналія. Київ : Знання, 2009. 647 с.
3. Іващенко О. В., Четверіков П. М. Система управління фінансово-економічної безпеки підприємства [Електронний ресурс]. URL: <http://www.sword.com.index/2012>.
4. Економічний енциклопедичний словник. Мочерний С. В., Ларіна Я. С., Устенко О. А., Юрій С. І. Львів : Світ, 2006. 568 с.
5. Кузенко Т. Б., Прохорова В. В., Сабліна Н. В. Управление финансовой безопасностью на предприятии. Бизнес Информ. 2007. № 12 (1). С. 27–29.
6. Кокнаєва М. О. Концептульні основи управління фінансово-економічною безпекою підприємств торгівлі [Електронний ресурс]. URL: www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/2011/v2i3/319.pdf. С. 319–325.
7. Мойсеєнко І. П., Марченко І. П. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства : навч. посіб. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ., 2011. 380 с.
8. Фінанси : навч. посіб. Загорський В. С., Вовчак О. Д., Благун І. Г., Чуй І. Р. 2-ге вид., стер. Київ : Знання, 2008. 247 с.
9. Подольчак Н. Ю., Карковська В. Я. Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки : навч. посіб. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2014. 268 с.
10. Столбов В. Ф., Шаповал Г. М. Особливості управління системою фінансово-економічної безпеки будівельних підприємств. Комунальне господарство міст. 2013. № 111. С. 103–108.
11. Трухан О. Л. Наукова інтерпретація функцій стратегічного управління підприємствами. Вісник Хмельницького національного у-ту / економічні науки. 2010. № 1. Т. 2. С. 29–35.

REFERENCES

1. Vasylytsiv, T. H., Voloshyn, V. I., Boikevych, O. R. & Karkavchuk, V. V. (2012). Finansovo-ekonomichna bezpeka pidprijemstva Ukrainy: stratehiia ta mekhanizmy zabezpechennia. Lviv: LKA (in Ukrainian).
2. Vernaliy, Z. S. (Ed.) (2009). Ekonomichna bezpeka. Kyiv: Znannia (in Ukrainian).
3. Ivashchenko, O. V. & Chetvierikov, P. M. (2012). Systema upravlinnia finansovo-ekonomichnoi bezpeky pidprijemstva. Retrieved from <http://www.sword.com.index/2012> (in Ukrainian).
4. Mochernyi, S. V., Larina, Ya. S., Ustenko, O. A. & Yurii, S. I. (2006). Ekonomichniy entsyklopedychnyi slovnyk. Lviv: Svit (in Ukrainian).
5. Kuzenko, T. B., Prokhorova, V. V. & Sablyna, N. V. (2007). Upravlenye finansovoi bezopasnosti na predpriaty. Byznes Inform, 12 (1), 27–29 (in Ukrainian).

6. Koknaieva, M. O. (2011). Kontseptulni osnovy upravlinnia finansovo-ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstv torhivli. Retrieved from www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/2011/v2i3/319.pdf, 319–325 (in Ukrainian).
7. Moiseienko, I. P. & Marchenko, I. P. (2011). Upravlinnia finansovo-ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva. Lviv: Lviv. derzh. un-t vnutr. sprav (in Ukrainian).
8. Zahorskyi, V. S., Vovchak, O. D., Blahun, I. H. & Chui, I. R. (2008). *Finansy*. 2nd ed., ster. Kyiv: Znannia (in Ukrainian).
9. Podolchak, N. Yu. & Karkovska, V. Ya. (2014). Orhanizatsiia ta upravlinnia systemoiu finansovo-ekonomichnoi bezpeky. Lviv: Vyd-vo Lvivskoi politekhniki (in Ukrainian).
10. Stolbov, V. F. & Shapoval, H. M. (2013). Osoblyvosti upravlinnia systemoiu finansovo-ekonomichnoi bezpeky budivelnnykh pidpriemstv. *Komunalne hospodarstvo mist*, 111, 103–108 (in Ukrainian).
11. Trukhan, O. L. (2010). Naukova interpretatsiia funksiiv stratehichnoho upravlinnia pidpriemstvamy. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho u-tu / ekonomichni nauky*, 1, Vol. 2, 29–35 (in Ukrainian).

AN ANALYST ON FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY OF THE ENTERPRISE

Kh. O. Mandzinovska

*Ukrainian Academy of Printing,
19, Pid Holoskom St., Lviv, 79020, Ukraine
mandzinovska@gmail.com*

The paper examines and summarizes the theoretical background in the field of financial-economic security. It analyses the existing points of view regarding the interpretation of the notion “financial and economic security of the enterprise.” The author’s definition of “an analyst on financial and economic security of the enterprise” has been suggested and his professional and personal qualities have been defined. The main objectives, responsibilities and duties of the analyst on the financial-economic security of the enterprise have been defined.

Keywords: *security, enterprise security, financial-economic security of an enterprise, an analyst on financial and economic security of the enterprise.*

*Стаття надійшла до редакції 15.05.2017.
Received 15.05.2017.*